

ចិននិងអាមេរិកនៅអង្គការសហប្រជាជាតិឆ្នាំ២០២១

នៅឆ្នាំនេះកិច្ចពិភាក្សាទូទៅនៃមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិលើកទី៧៦ នៅទីស្នាក់ការអង្គការទីក្រុងញូវយ៉ក មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិនេះចាប់ផ្តើមពីថ្ងៃទី២១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១។ អ្នកចូលរួមសម័យប្រជុំ មានប្រមុខរដ្ឋនិងតំណាងជាន់ខ្ពស់នៃប្រទេសជាសមាជិកអង្គការសហប្រជាជាតិចំនួន១៩៣ប្រទេស នៅក្នុងអង្គប្រជុំនោះមាន ប្រធានមហាសន្និបាត អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ និងថ្នាក់ដឹកនាំជាច្រើននៃអង្គការអន្តរជាតិនិងតំបន់ ស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុអន្តរជាតិ។ ប្រមុខរដ្ឋរដ្ឋាភិបាលនិងអ្នកតំណាងជាន់ខ្ពស់នៃប្រទេស ពិភាក្សាឆ្លើយតបទៅនឹងបញ្ហាប្រឈមធំៗ ដែលកំពុងកើតឡើងនឹងមនុស្សជាតិ ដូចជា ការរីករាលដាលនៃកូវីដ១៩ វិបត្តិអាកាសធាតុ ការងើបឡើងវិញប្រកបដោយនិរន្តរភាព និងស្ថានភាពមនុស្សធម៌ ក្នុងទម្រង់ជាំវីដេអូ ឬសុន្ទរកថាផ្ទាល់។ ចំពោះមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំ គឺជាវេទិកាជួបជុំប្រទេសសមាជិក ដើម្បីពិភាក្សា និងអនុម័តលើសេចក្តីសម្រេច ផ្សេងៗ នៅរៀងរាល់ខែកញ្ញា។ ភាសាផ្លូវការ ដែលគេប្រើក្នុងមហាសន្និបាត មានភាសាអង់គ្លេស បារាំង អេស្ប៉ាញ អារ៉ាប់ រុស្ស៊ី និងចិន។

តាមប្រវត្តិនៃការកើតអង្គការសហប្រជាជាតិ គឺពាក្យពេចន៍ដំបូងនៃ “អង្គការសហប្រជាជាតិ” បានបន្លឺឱ្យដឹងតាមរយៈប្រធានាធិបតីសហរដ្ឋអាមេរិក គឺលោកហ្វ្រង់គ្លីន ដឺ រ៉ូស៊ីវ៉េ (Franklin D. Roosevelt) ហើយពាក្យពេចន៍របស់លោកត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុង “សេចក្តីប្រកាសរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ” នាថ្ងៃទី១១ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៤២ ក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមលោកលើកទី២ គឺនៅពេលដែលតំណាងនៃប្រជាជាតិចំនួន២៦បានសន្យាថា រដ្ឋាភិបាលរបស់ខ្លួន បន្តរួមគ្នា ប្រឆាំងទល់នឹងអំណាចសម្ព័ន្ធមិត្ត (Axis Powers) ។ ធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិ ត្រូវបានចុះហត្ថលេខា ដោយតំណាងនៃប្រជាជាតិចំនួន៥០ នៅឯសន្និសីទអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីអង្គការអន្តរជាតិ ដែលបានធ្វើឡើងនៅទីក្រុងសាន់ហ្វ្រាន់ស៊ីស្កូ (San Francisco) ពីថ្ងៃទី២៥ ខែមេសា ដល់ថ្ងៃទី២៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៤៥ ។ ប្រតិកូទាំងនោះ ពិភាក្សាគ្នាពីមូលដ្ឋាននៃសំណូមពរ ដែលបានស្នើឡើង ដោយតំណាងប្រទេសចិន សហភាពសូវៀត ចក្រភពអង់គ្លេស និងសហរដ្ឋអាមេរិក នៅឯដាំបាតុង អក (Dumbarton Oaks) នៅខែសីហា-តុលា ឆ្នាំ១៩៤៤ ។ ធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិ ត្រូវបានចុះហត្ថលេខានៅថ្ងៃទី២៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៤៥ ដោយតំណាងប្រទេសចំនួន៥០ ។ ចំពោះប្រទេសប៉ូឡូញ ដែលពុំមានវត្តមានក្នុងសន្និសីទនោះ ក៏បានចុះហត្ថលេខាលើធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិនេះដែរ ដោយមានលេខរៀងក្រោយគេ ហើយក៏បានក្លាយជាសមាជិកស្ថាបនិកទី៥១។ អង្គការសហប្រជាជាតិ បានលេចចេញរូបរាងជាផ្លូវការនៅថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៤៥ នៅពេលដែលធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិ ត្រូវបានផ្តល់សច្ចាប័នដោយប្រទេសចិន ប្រទេសបារាំង សហភាពសូវៀត ចក្រភពអង់គ្លេស សហរដ្ឋអាមេរិក និងរដ្ឋហត្ថលេខីដទៃទៀតជាច្រើន។ ម៉្លោះហើយ បានជាគេកំណត់យកថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ជាទិវាពិភពលោកនៃអង្គការសហ

ប្រជាជាតិ ជារៀងរាល់ឆ្នាំ។¹ គិតត្រឹមឆ្នាំ២០២០ យ៉ាងហោចណាស់ មានប្រទេស និងដែនដីចំនួន ២៥១ ដែលត្រូវបានគេស្គាល់។ ក្នុងនោះ ១៩៥ត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជាប្រទេស ហើយក្នុងចំណោម ប្រទេសទាំង ១៩៥ នេះទៀតសោត ប្រទេសដែលជាសមាជិករបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ មានត្រឹមតែ ១៩៣ប៉ុណ្ណោះ។

ប្រទេស៥ មានឥទ្ធិពលខ្លាំងនៅក្នុងក្រុមប្រឹក្សាអចិន្ត្រៃយ៍ ដែលមានទឹកមាត់ប្រែ ក្នុងការគាំទ្រ ឱ្យប្រទេសណាមួយជាប់ ដោយសារប្រទេសទាំង៥នេះ មានសិទ្ធិវេតូ។ ប្រទេសជាសមាជិកធំៗចំនួន ៥ ដូចជា អាមេរិក ចិន រុស្ស៊ី បារាំង និង ចក្រភពអង់គ្លេស។ បើមានការដាក់ចេញនូវសេចក្តីសម្រេច ណាមួយ គេពិតជាត្រូវការសម្លេងឆ្នោតជាឯកច្ឆន្ទរបស់សមាជិកទាំង៥ ជាដាច់ខាត ព្រោះបើមាន សមាជិកណាម្នាក់ បោះឆ្នោតវេតូ មានន័យថា មិនអាចដាក់ចេញនូវសេចក្តីសម្រេចណាមួយបានឡើយ។

សហរដ្ឋអាមេរិក និងចិននៅអង្គការសហប្រជាជាតិឆ្នាំ២០២១

កាលពីឆ្នាំ២០២០នៅអង្គការសហប្រជាជាតិ ខ្ញុំបាទឃើញមានការលើកឡើងបញ្ហាសំខាន់ ៣ ទី១.បញ្ហាកូវីដ-១៩ ទី២.បញ្ហាបរិស្ថាន ទី៣.ការប្រកួតប្រជែងរបស់ចិននិងអាមេរិករហូតដល់មាន ការដាក់ទណ្ឌកម្មសេដ្ឋកិច្ចទៅវិញទៅមក ពេលនោះមានក្រុមហ៊ុនមួយចំនួនសហរដ្ឋអាមេរិក បានដក ចេញពីចិនទៅរៀតណាម។ ហើយកាលពីនោះអាមេរិកនិងចិនក៏មានបញ្ហាបច្ចេកវិទ្យា 5G រហូតដល់ឆ្នាំ ២០២១ អាមេរិកនិងសម្ព័ន្ធមិត្តចោទចិនរឿងលួចទិន្នន័យ (Hacker) ។

នៅដើមឆ្នាំ២០២១ អាមេរិកហាក់បីជាមានភាពឯកោនៅអង្គការសហប្រជាជាតិ ដោយសារវិបត្តិ មជ្ឈិមបូព៌ា តែចិនលេចឡើងជាមហាអំណាចមានការទទួលខុសត្រូវ តួយ៉ាង អាមេរិកដែលជាសម្ព័ន្ធ មិត្តរឹងមាំតែមួយរបស់អឺរ៉ុប តែងបានប្រឆាំងជំទាស់សេចក្តីថ្លែងការណ៍ណាមួយរបស់ក្រុមប្រឹក្សា សន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលមាន១៥ប្រទេស ស្តីពីអារិភាពរវាងអឺរ៉ុបអែលនិងសកម្មប្រយុទ្ធ ប៉ាឡេស្ទីននៅហ្គាហ្សា ជាហេតុនាំឱ្យចិនថា រដ្ឋាភិបាលក្រុងវ៉ាស៊ីនតោនជាសាធារណៈចំពោះការរាំង ខ្ទប់សេចក្តីថ្លែងការណ៍នេះ។ ចំណែកអាមេរិកនិងសម្ព័ន្ធមិត្តតែងចោទចិនថា “ជិះជាន់តាបសង្កត់ជន ជាតិអឺរ៉ុបអឺរ៉ុបនៅតំបន់ស៊ីនជាំង”។

១.សហរដ្ឋអាមេរិក

លោក ចូ បៃដិន បានលើកឡើងថា លោកមិនចង់មានសង្គ្រាមត្រជាក់ក្នុងទម្រង់ថ្មីណាមួយ នោះទេ។ ហើយ លោកក៏មិនចង់ ឃើញពិភពលោក បែងចែកគ្នា ជាបក្សពួក រឹងរូសដូចថ្មី មិនអាចចូល គ្នាចុះនោះដែរ។ តែទន្ទឹមនឹងនេះ លោកចូ បៃដិន ថ្លែងថា សហរដ្ឋអាមេរិក នឹងចូលរួមក្នុងការប្រកួត ប្រជែង ដោយប្រុងប្រយ័ត្ន និងម៉ដ្ឋចត់បំផុត ដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ច ក៏ដូចជាតម្លៃនៃ

¹ បណ្ឌិត សុខ ទុច្ឆៈ តួនាទីអង្គការសហប្រជាជាតិ ឆ្នាំ២០០៣ ទំព័រទី១១ដល់ទី២។

មនសិកានយោបាយ របស់សហរដ្ឋអាមេរិក ដែលផ្អែកលើ សិទ្ធិសេរីភាព និងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ។ ក្នុងន័យនេះ គឺអាមេរិក នឹងនៅពីក្រោយប្រទេសជាមិត្តនានា ដើម្បីជួយជ្រោមជ្រែង មិនឱ្យប្រទេសទាំងនោះ រងគ្រោះដោយការឈ្លានពាន ឬដោយក្រញាំឥទ្ធិពល នៃប្រទេសណាមួយ ដែលប្រើប្រាស់របប ផ្តាច់ការ។ រយៈពេល៨ខែមកនេះ (ការចូលកាន់ដំណែងរបស់លោកបែដិន) គឺរដ្ឋបាលលោក បានព្យាយាមលើកកំពស់ឡើងវិញ នូវការពង្រឹងសម្ព័ន្ធភាព នយោបាយការបរទេស ជាមួយប្រទេសជាមិត្តនានា។ សម្ព័ន្ធភាពរឹងមាំ វាគឺជាកម្លាំង រុញភាពរីកចម្រើន អំណឹះតទៅ គឺអាមេរិក នឹងបើកសករាជ្ជីវិធីដែលផ្តល់អាទិភាពដល់នយោបាយការទូត បន្ទាប់ពីបានបិទបញ្ចប់សង្គ្រាម២០ឆ្នាំ នៅអាហ្វហ្កានីស្ថាន។ កងទ័ពអាមេរិក មិនអាចដំណោះស្រាយ សម្រាប់គ្រប់បញ្ហាទាំងអស់ នៅទូទាំងពិភពលោក បានតទៅទៀតទេ។ ចាប់ពីពេលនេះទៅ អាមេរិក អាចប្រើអន្តរាគមន៍យោធាបាន គឺទាល់ដំណោះស្រាយចុងក្រោយបង្អស់ គ្មានជម្រើសផ្សេងៗ។ លោកនឹងប្រឹងប្រែង ប្រមូលប្រាក់ បានចំនួន ១ម៉ឺន១ពាន់លានដុល្លារ ដើម្បីចូលរួមចំណាយ ដោះស្រាយវិបត្តិអាកាសធាតុនៅទូទាំងពិភពលោក។ ជាទឹកប្រាក់ ដែលអាមេរិក បានសន្យាជាមួយប្រទេសផ្សេងៗទៀត កាលពីឆ្នាំ២០០៩ នៅក្រុងកូប៉េនហាក ថានឹងប្រមូលបានសរុប ១០ម៉ឺនលានដុល្លារក្នុងមួយឆ្នាំ ចាប់ពីឆ្នាំ២០២០ ដល់ ២០២៥។^២

លោកថ្លែងឡើងទៀតថា «ពួកប្រទេសផ្តាច់ការ ប្រហែលជាគិតថា នៅពេលបច្ចុប្បន្ននេះជាពេលដែលលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យត្រូវបានបញ្ចប់ហើយ តែពួកគេខុសហើយ។ ការពិតនោះគឺពិភពនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យមាននៅគ្រប់ទីកន្លែង។ ពិភពនេះរស់នៅក្នុងសកម្មជនប្រឆាំងអំពើពុករលួយអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សក៏ដូចជាអ្នកកាសែតជាដើម...មិនមែនប្រទេសណាប្រកាន់យកលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យល្អឥតខ្ចោះនោះទេ សហរដ្ឋអាមេរិកក៏ដូចគ្នាដែរ... ប៉ុន្តែលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ នៅតែជាឧបករណ៍ដ៏ល្អបំផុតសម្រាប់ដឹកនាំប្រទេស»។ ចំពោះបញ្ហាសណ្តាប់ធ្នាប់អន្តរជាតិវិញ លោក បែដិន ព្យាយាមប្រាប់ពិភពលោកថា សហរដ្ឋអាមេរិក ក្រោយរដ្ឋបាលរបស់លោកបានប្រាសចាកពីគោលនយោបាយ «អាមេរិកចម្បង» របស់លោក ត្រាំ ហើយដោយលោក បែដិន បានសង្កត់ធ្ងន់ថា សហរដ្ឋអាមេរិកនឹងធ្វើការជាមួយសម្ព័ន្ធមិត្តនិងដៃគូពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ ហើយអាមេរិកក្រោមរដ្ឋាភិបាលលោក បែដិន «នឹងដឹកនាំពិភពលោកឆ្ពោះទៅកាន់អនាគតប្រកបដោយសន្តិភាព វិបុលភាព សម្រាប់ប្រជាជនទាំងអស់»...«យើងនឹងក្រោកឈរដើម្បីសម្ព័ន្ធមិត្តនិងមិត្តរបស់យើង ហើយប្រឆាំងនឹងការប៉ុនប៉ងរបស់ប្រទេស ខ្លាំងៗ ណាមួយដើម្បីវាតទីលើប្រទេសខ្សោយៗ មិនថាការវាតទីយកទឹកដីដោយប្រើប្រាស់កម្លាំងបាយការណ៍រាមកំហែងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចការកេងប្រវ័ញ្ចផ្នែកបច្ចេកវិទ្យា ឬការសាយភាយនូវព័ត៌មាន

² ម៉ម ពិស៊ី ៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១ “មហាសន្និបាត អ.ស.ប ៖ ប្រធានាធិបតីចិន និងអាមេរិក ឌីដងគ្នាទៅវិញទៅមក តែអះអាងថាមិនមានសង្គ្រាមត្រជាក់” វិទ្យុបារាំង, www.rfi.fr/km/កម្មវិធីផ្សេងទៀត/ព្រឹត្តិការណ៍អន្តរជាតិប្រចាំថ្ងៃ/20210922-មហាសន្និបាត-អ-ស-ប-៖-ប្រធានាធិបតី-ចិន-និង-អាមេរិក-ឌីដង-គ្នា-ទៅវិញ-ទៅមក-តែ-អះអាង-ថា-មិនមាន-សង្គ្រាម-ត្រជាក់ (accessed September 22, 2021 at 11:39pm)

ក្លែងក្លាយនោះទេ»...«យើង [សហរដ្ឋអាមេរិក] នឹងមិនបង្កឱ្យមានសង្គ្រាមត្រជាក់បែបថ្មី ឬក៏ពិភពលោក ដែលបែងចែកជាប្លុកនោះទេ»។³

ទាំងអស់នេះបានបង្ហាញថាសហរដ្ឋអាមេរិកព្យាយាមពង្រឹងនយោបាយការបរទេស នៅតែប្រកាន់យកភាគីនិយមគិតប្រយោជន៍ពិភពលោក។ បើតាមរយៈស្ថានការណ៍ពិភពលោក ខ្ញុំបាទមើលឃើញថា គឺអាមេរិកហាក់បីដូចជាបានធ្លាក់ចុះឥទ្ធិពលឬក៏មុខមាត់របស់ខ្លួន។ ទី១.សហរដ្ឋអាមេរិកផ្លាស់ប្តូរពីភាពឯកតោភាគី បែបយ៉ាងនយោបាយ “គិតអាមេរិកមុន American First” មកអនុវត្តពហុភាគីនិយមវិញ ។ ទី២.លោក ចូ បៃដិន ប្រកាសថា “អាមេរិកវិលមកវិញ” ដូច្នោះមានន័យថាកាលពីមុនអាមេរិកបោះបង់ពិភពលោក ទី៣.លោក ចូ បៃដិន បានប្រកាសដាក់ចេញនូវគម្រោង B3W (Build Back Better World) ដើម្បីប្រជែងជាមួយគំនិតផ្តួចផ្តើមខ្សែក្រវាត់ និងផ្លូវ BRI របស់ចិន។ ទី៤. អាមេរិកមានទំនាក់ទំនងល្អជាមួយកុម្មុយនីស្តរៀតណាមដែលគេយល់ថាអាមេរិកប្រើប្រាស់នយោបាយគិតលទ្ធផលនិយមជាជាងផ្ដោតលើលទ្ធិ ទី៥. អាមេរិកបានដកចេញពីអាហ្សហ្កានីស្ថានទាំងសម្ព័ន្ធមិត្តអាមេរិកមិនដឹង និងបោះបង់ចោលប្រទេសដែលខ្លួនដឹកនាំ ទី៦.ការប្រើប្រាស់ទ្រឹស្តីពហុភាគីនិយម តែអនុវត្តជាក់ស្តែងផ្សេង ឧទាហរណ៍ ការបង្កើតសម្ព័ន្ធភាព AUKUS ដោយមិនបានពិភាក្សាជាមួយសម្ព័ន្ធមិត្ត បោះបង់បារាំងជាដើម។

២.សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន

នៅឆ្នាំ២០២១ នេះប្រធានាធិបតី ស៊ី ជីងពីង(Xi Jinping) បានលើកឡើងខ្លឹមសារ១១ ចំណុចទៅកាន់មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ ។

១.លោក ស៊ី ជីងពីងបានលើកឡើងថា ឆ្នាំនេះជាខួប ១០០ ឆ្នាំនៃការបង្កើតបក្សកុម្មុយនិស្តចិន ហើយក៏ជាខួប៥០ឆ្នាំនៃការដែលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិនទទួលបានអាសនៈស្របច្បាប់ឡើងវិញនៅអង្គការសហប្រជាជាតិផងដែរ ប្រទេសចិននឹងលើក ខួបអនុស្សាវរីយ៍នៃព្រឹត្តិការណ៍ជាប្រវត្តិសាស្ត្រមួយនេះយ៉ាងឱឡារិក។ ចិននឹងបន្តរួមចំណែកកាន់តែធំសម្រាប់បុព្វហេតុដ៏ឧត្តុង្គឧត្តមរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ តទៅទៀត។ លោក Xi Jinping បានគូសបញ្ជាក់ថា ប្រជាជននៃបណ្តាប្រទេសនានាមានការរំពឹងទុកកាន់តែខ្លាំងឡើង ចំពោះការអភិវឌ្ឍដោយសន្តិភាព មានការអំពាវនាវកាន់តែខ្លាំងក្លាចំពោះសច្ចយុត្តធម៌ និងមានការស្វែងរកកាន់តែមុតមាំចំពោះកិច្ចសហប្រតិបត្តិការឈ្នះ-ឈ្នះ។ អ្នកនយោបាយ ដែលមានទំនួលខុសត្រូវគ្រប់រូបចាំបាច់ត្រូវមានជំនឿចិត្ត សេចក្តីក្លាហាននិងទំនួលខុសត្រូវ ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងបញ្ហាប្រឈមនិងធ្វើការជ្រើសរើសជាប្រវត្តិសាស្ត្រ។

³ ហ៊ឹម រដ្ឋា៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១ “លោក បៃដិន និងលោក ស៊ី ថ្លែងសារនយោបាយដាក់ផ្តែផ្តាឱ្យគ្នានៅ UN ហើយអំពាវនាវឱ្យសាមគ្គីភាពលើបត្តិកូរីដេ ១៩ និងអាកាសធាតុ” ក្នុងពេញប៉ុស្តិ៍, <https://www.postkhmer.com/international/2021-09-23-1157-224091.html> (accessed September 23, 2021 at 11:52pm)

២. លោកបានផ្តួចផ្តើមថា៖ ទី១ យើងចាំបាច់ត្រូវយកឈ្នះលើការរីករាលដាលនៃជំងឺឆ្លង ។ យើងត្រូវប្រកាន់ខ្ជាប់នូវការតម្កល់ទុកប្រជាជនជាចម្បង តម្កល់ទុកអាយុជីវិតជាអាទិភាព ផ្សព្វផ្សាយស្មារតីវិទ្យាសាស្ត្រ បង្កើនការរួមគ្នាបង្ការនិងគ្រប់គ្រងជំងឺឆ្លងលើផ្ទៃអន្តរជាតិ ។ ភារកិច្ចបន្ទាន់គឺត្រូវចែកចាយវ៉ាក់សាំងដោយយុត្តិធម៌និងសមហេតុផលក្នុងក្របខ័ណ្ឌទូទាំងពិភពលោក ។ ប្រទេសចិននឹងខិតខំផ្តល់វ៉ាក់សាំងចំនួន២០០០ លានដូសដល់ប្រទេសពេញមួយឆ្នាំ ហើយក្រៅពីការបរិច្ចាគប្រាក់ចំនួន ១០០ លានដុល្លារអាមេរិកដល់កម្មវិធី COVAX ចិននឹងបរិច្ចាគវ៉ាក់សាំងដោយឥតគិតថ្លៃដល់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ចំនួន១០០ លានដូសបន្ថែមទៀតក្នុងឆ្នាំ ២០២១ ។ ប្រទេសចិននឹងបន្តគាំទ្រនិងចូលរួមការតាមដានរកប្រភពដើមនៃវីរុសកូវីដ-១៩ ហើយប្រឆាំងនឹងការលេងឧបាយកលនយោបាយទោះតាមទម្រង់ណាមួយក៏ដោយ ។ ទី២ យើងចាំបាច់ត្រូវស្ដារសេដ្ឋកិច្ចឡើងវិញ ជំរុញការអភិវឌ្ឍជាសកលដែលកាន់តែខ្លាំងក្លា បែកចែកនិងរឹងមាំ ដើម្បីរួមគ្នាជំរុញការអភិវឌ្ឍជាសកលឱ្យឆ្ពោះទៅរកដំណាក់កាលថ្មី ដែលប្រកបដោយតុល្យភាព កិច្ចសម្របសម្រួលនិងបរិយាប័ន្ន ។⁴ ប្រវត្តិសាស្ត្រ អរិយធម៌ពិភពលោកគឺជាផ្នែកមួយនៃការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងជំងឺរាតត្បាត ។ ការឈានទៅរកបញ្ហាប្រឈមក៏ដូចជាបញ្ហាមនុស្សជាតិ តែងតែលេចចេញនូវជ័យជម្នះ ហើយទទួលបាននូវការអភិវឌ្ឍនិងវឌ្ឍនភាព ។ ជំងឺរាតត្បាតបច្ចុប្បន្នអាចមើលទៅមានសភាពច្រើនលើសលប់ ប៉ុន្តែមនុស្សជាតិច្បាស់ជានឹងយកឈ្នះវាបាន ។

៣. ប្តេជ្ញាចិត្តចំពោះការអភិវឌ្ឍជាអាទិភាព៖ យើងត្រូវការការអភិវឌ្ឍខ្ពស់លើរបៀបវារៈគោលនយោបាយម៉ាក្រូពិភពលោក ពង្រឹងការសម្របសម្រួលគោលនយោបាយ ក្នុងចំណោមប្រទេសសេដ្ឋកិច្ចធំៗ និងធានានិរន្តរភាពគោលនយោបាយស្ថិរភាព និងនិរន្តរភាព ។ យើងត្រូវការជំរុញភាពជាដៃគូអភិវឌ្ឍពិភពលោក ដែលមានភាពស្មើគ្នា និងមានតុល្យភាព បង្កើតការរួមបញ្ចូលគ្នាកាន់តែច្រើន ក្នុងចំណោមដំណើរការកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍពហុភាគី និងពន្លឿនការអនុវត្តរបៀបវារៈឆ្នាំ២០៣០ របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ (UN) សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព ។

៤. ប្តេជ្ញាចិត្តចំពោះវិធីសាស្ត្រផ្ដោតលើប្រជាជន៖ យើងគួរតែការពារ និងធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជន ក៏ដូចជាការពារ និងលើកកម្ពស់សិទ្ធិមនុស្សតាមរយៈការអភិវឌ្ឍ ហើយត្រូវប្រាកដថា ការអភិវឌ្ឍគឺសម្រាប់ប្រជាជន ហើយផ្ទៃផ្ទាំងដែលយើងទទួលបានត្រូវចែករំលែកដល់ប្រជាជន ។ យើងគួរតែបន្តការងាររបស់យើង ដើម្បីប្រជាជនមានអារម្មណ៍កាន់តែសប្បាយរីករាយសុភមង្គល និងសន្តិសុខ និងសម្រេចបាននូវការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយសុខដុមរមនា ។

៥. ប្តេជ្ញាចិត្តចំពោះផលប្រយោជន៍សម្រាប់ទាំងអស់គ្នា៖ យើងគួរតែយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះតម្រូវការពិសេសរបស់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ ។ យើងអាចប្រើមធ្យោបាយដូចជា ការព្យួរបំណុល និង

⁴ Cri ៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១ “លោក Xi Jinping ប្រធានរដ្ឋចិនអញ្ជើញចូលរួមការដេញដោលទូទៅនៃមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិលើកទី ៧៦ ដោយបានលើកឡើងគំនិតផ្តួចផ្តើមស្តីពីការអភិវឌ្ឍនៃពិភពលោកទាំងមូល” <http://cambodian.cri.cn/20210922/5976a7f0-91d0-a193-c3e0-703ffd838728.html> (accessed September 22, 2021 at 11:23pm) ។

ជំនួយអភិវឌ្ឍដើម្បីជួយប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ ជាពិសេសជនងាយរងគ្រោះដែលជួបប្រទះការលំបាក ដោយសង្កត់ធ្ងន់លើការដោះស្រាយការអភិវឌ្ឍគ្មានតុល្យភាព និងមិនគ្រប់គ្រាន់ទាំងនៅក្នុង និងក្រៅ ប្រទេស ។

៦. ប្តេជ្ញាចិត្តចំពោះការអភិវឌ្ឍ ដែលជំរុញដោយការច្នៃប្រឌិត ៖ យើងត្រូវការចាប់យកឱកាស ជាប្រវត្តិសាស្ត្រ ដែលបង្កើតឡើងដោយបដិវត្តន៍បច្ចេកវិទ្យាចុងក្រោយ និងការផ្លាស់ប្តូរឧស្សាហកម្ម ការ ខិតខំទ្វេដង ដើម្បីទាញយកសមិទ្ធផលបច្ចេកវិទ្យាក្នុងការបង្កើនផលិតភាព និងជំរុញបរិយាកាស បើកចំហ យុត្តិធម៌ និងមិនរើសអើងសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍវិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យា ។ យើងគួរតែលើក កម្ពស់កត្តាជំរុញកំណើនថ្មីនៅក្នុងសម័យក្រោយកូវីដ ហើយរួមគ្នាសម្រេចបាននូវការអភិវឌ្ឍ ។

៧. ប្តេជ្ញាចិត្តដើម្បីភាពសុខដុមរវាងមនុស្ស និងធម្មជាតិ ៖ យើងត្រូវការកែលម្អអភិបាលកិច្ច បរិស្ថានពិភពលោក ឆ្លើយតបយ៉ាងសកម្មចំពោះការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងបង្កើតសហគមន៍ជីវិត សម្រាប់មនុស្ស និងធម្មជាតិ ។ យើងត្រូវការពន្លឿនការផ្លាស់ប្តូរទៅរកសេដ្ឋកិច្ចបៃតង និងកាបូនទាប និងសម្រេចបាននូវការងើបឡើងវិញ និងការអភិវឌ្ឍបៃតង ។ ប្រទេសចិននឹងខិតខំបង្កើនការបញ្ចេញ កាបូនឌីអុកស៊ីតឱ្យបានមុនឆ្នាំ២០៣០ និងសម្រេចបាននូវអព្យាក្រឹតភាពកាបូនមុនឆ្នាំ២០៦០ ។ នេះ ទាមទារឱ្យមានការខិតខំប្រឹងប្រែងយ៉ាងខ្លាំង ហើយយើងនឹងខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីសម្រេចបានគោល ដៅទាំងនេះ ។ ប្រទេសចិននឹងបង្កើនការគាំទ្រដល់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍដទៃទៀត ក្នុងការអភិវឌ្ឍ ថាមពលបៃតង និងកាបូនទាប ហើយនឹងមិនបង្កើតគម្រោងថាមពលដើរដោយជួងថ្មថ្មីនៅប្រទេស ឡើយ ។

៨. ប្តេជ្ញាចិត្តចំពោះសកម្មភាពដែលផ្តោតលើលទ្ធផល ៖ យើងត្រូវការបង្កើនការចូលរួមក្នុងការ អភិវឌ្ឍ ផ្នែកលើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាអាទិភាពលើការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ សន្តិសុខស្បៀង ការ ឆ្លើយតបនឹងជំងឺកូវីដ ១៩ និងវ៉ាក់សាំងការពារ ការផ្តល់ហិរញ្ញប្បទាន បម្រែបម្រួលអាកាសធាតុ និង ការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មបៃតង សេដ្ឋកិច្ចឌីជីថល និងការតភ្ជាប់ក្នុងចំណោមវិស័យផ្សេងទៀត និង ពន្លឿនការអនុវត្តនូវរបៀបវារៈឆ្នាំ២០៣០ របស់អង្គការសហប្រជាជាតិសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយ ចីរភាព ដើម្បីកសាងសហគមន៍អភិវឌ្ឍសកលមួយ ដែលមានអនាគតរួមគ្នា ។ ប្រទេសចិនបានសន្យា ផ្តល់ជំនួយអន្តរជាតិចំនួន៣ ពាន់លានដុល្លារបន្ថែមទៀតក្នុងរយៈពេល៣ ឆ្នាំខាងមុខនេះ ដើម្បីគាំទ្រ ដល់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងជំងឺកូវីដ-១៩ និងលើកកម្ពស់ការស្តារសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមឡើងវិញ ។

៩. ពិភពលោក ដែលមានសន្តិភាព និងការអភិវឌ្ឍគួរទទួលយកអរិយធម៌នៃទម្រង់ផ្សេងៗគ្នា ហើយត្រូវមានផ្លូវចម្រុះឆ្ពោះទៅរកការធ្វើទំនើបកម្ម ។ លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យមិនមែនជាសិទ្ធិពិសេសមួយ ដែលបានបម្រុងទុកសម្រាប់ប្រទេសនីមួយៗនោះទេ ប៉ុន្តែជាសិទ្ធិសម្រាប់ប្រជាជននៃប្រទេសទាំងអស់ ដើម្បីទទួលបានការរីករាយ ។

១០. ជោគជ័យរបស់ប្រទេសមួយ មិនមែនមានន័យថា ជាបរាជ័យរបស់ប្រទេសមួយផ្សេងទៀតនោះទេ ហើយពិភពលោក គឺជំនួសអាចទ្រទ្រង់ការអភិវឌ្ឍ និងវឌ្ឍនភាពរួម របស់ប្រទេសទាំងអស់។

១១. ចិនតែងតែជាអ្នកកសាងសន្តិភាពពិភពលោក អ្នករួមចំណែកដល់ការអភិវឌ្ឍពិភពលោក អ្នកការពារសណ្តាប់ធ្នាប់អន្តរជាតិ និងអ្នកផ្តល់ទំនិញសាធារណៈ។ ប្រទេសចិននឹងបន្តនាំមកនូវឱកាសថ្មីៗដល់ពិភពលោកតាមរយៈការអភិវឌ្ឍថ្មីរបស់ខ្លួន ។⁵

ចិននៅតែប្រកួតប្រជែងជាមួយអាមេរិកដើម្បីក្លាយជាមេដឹកនាំពិភពលោកជំនួសសហរដ្ឋអាមេរិក ប៉ុន្តែមុខមាត់របស់ចិននិងទំនុកចិត្តនៅលើឆាកអន្តរជាតិ នៅតែមិនទាន់មានភាពរឹងមាំនៅឡើយទេ ទោះបីជាសេដ្ឋកិច្ចបានបន្ថែមល្បឿន ហើយចិននៅមានកង្វល់លើបញ្ហាសន្តិសុខ។ ខ្ញុំបាទយល់ឃើញថា ចិនបច្ចុប្បន្នបានអនុវត្តន៍ “អាមេរិកឱ្យនាវា ចិនឱ្យលុយចាក់សាំង”។ ឧទាហរណ៍ អាមេរិកនិងសម្ព័ន្ធមិត្តអាមេរិកបានផ្តល់នាវាឱ្យទៅរៀតណាម ចំណែកឯចិនទៅផ្តល់លុយតាមរយៈការផ្តល់ប្រយោជន៍ក្នុងគម្រោងធំៗលើផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម។ ចំពោះបញ្ហាសមុទ្រចិនខាងត្បូង តើចិនមានគិតគូរបង្ការបញ្ហាទុកជាមុន? ពេលគឺប្រសិនបើមានបញ្ហាដោះស្រាយសមុទ្រចិនខាងត្បូង តើរោងចក្ររបស់ចិនដែលបានដាក់នៅប្រទេស ជាកាតិដោះដំណើរចង់បានកោះនៅសមុទ្រចិនខាងត្បូង អាចនឹងមានបញ្ហាទេ? តួយ៉ាងនៅថ្ងៃទី១៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤ កម្មកររៀតណាមបានដុតបំផ្លាញសម្ភារៈរោងចក្រយ៉ាងតិច១៥រោងចក្ររបស់ចិន នៅខេត្ត Binh Duong ចុះប្រសិនបើមានករណីបែបនេះទៀតនៅប្រទេសផ្សេង?

បញ្ហាចិននៅពេលនេះគឺសម្ព័ន្ធមិត្តចិននៅមិនទាន់រឹងមាំខ្លាំង ចិនបានជួយសម្ព័ន្ធមិត្តគឺត្រឹមត្រូវ ប៉ុន្តែចិនខ្លាំង លុះត្រាសម្ព័ន្ធមិត្តរបស់ចិនខ្លាំងដែរ។ ចិននឹងធ្លាក់ឥទ្ធិពលលម្អិតមុខមាត់លើឆាកអន្តរជាតិ បើសម្ព័ន្ធមិត្តខ្សោយ ចិនគឺមិនអាចកាត់ផ្តាច់ពីកូម៉ូសាស្ត្រនយោបាយរបស់សម្ព័ន្ធមិត្តនោះទេ។

៣. អង្គការសហប្រជាជាតិ

នៅថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា លោក អង់តូនីញ៉ូ ហ្គូទេរេស (Antonio Guterres) អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ បានផ្តល់បទសម្ភាសន៍មួយ ជាមួយនឹងទីភ្នាក់ងារសារព័ត៌មាន AP ថា «ជាអកុសលណាស់ បច្ចុប្បន្ននេះ យើងនៅតែមានបញ្ហាប្រឈមមុខខ្លាំង។ យើងត្រូវការបង្កើតទំនាក់ទំនងតាមមុខងារឡើងវិញ រវាងមហាអំណាចទាំងពីរនេះ ព្រោះវាជាការចាំបាច់ ក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាភ្នាក់សាំងបង្ការកូវីដ-១៩ បញ្ហាបម្រែបម្រួលអាកាសធាតុ និងបញ្ហាប្រឈមរបស់ពិភពលោកជាច្រើនទៀត ដែល

⁵ CGTN, “10 Key points from Xi’s address to the UN General Assembly”, September 22, 2021, <https://newsus.cgtn.com/news/2021-09-22/10-key-points-from-Xi-s-address-to-the-UN-General-Assembly-13Klt5thBFm/index.html> (accessed September 22, 2021 at 9:01pm)

មិនអាចដោះស្រាយបាន ដោយមិនមានទំនាក់ទំនង ប្រកបដោយការស្ថាបនា នៅក្នុងសហគមន៍អន្តរជាតិ ហើយជាពិសេស ក្នុងចំណោមបណ្តាប្រទេសមហាអំណាច...យុទ្ធសាស្ត្រប្រជែងក្នុង សាស្ត្រនយោបាយ និងយោធា នឹងធ្វើឱ្យមានគ្រោះថ្នាក់ខ្លាំង ហើយវានឹងពុះចែកពិភពលោក។ ដូច្នោះ ទំនាក់ទំនងប្រកបដោយស្ថាបនា ត្រូវតែស្តារឡើងវិញ ...ហើយធ្វើបានឆាប់។⁶

នៅថ្ងៃទី២០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១ លោក អង់តូនីញ៉ូ ហ្គូទេរេស បានថ្លែងទៅកាន់មហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ (UN) ដែលមានមេដឹកនាំរបស់ពិភពលោក ចូលរួម ថា «យើងត្រូវការបញ្ចៀសនូវសង្គ្រាមត្រជាក់នេះ កំពុងកើតឡើងសាជាថ្មី ព្រោះវានឹងបង្កនូវផលលំបាកខ្លាំងជាងសង្គ្រាមត្រជាក់ កាលពីអតីតកាល។ ប្រទេសមហាអំណាចសេដ្ឋកិច្ចទាំង២នេះ គឺសហរដ្ឋអាមេរិក និងចិន គួរតែងាក មកធ្វើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរួមគ្នា លើការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ហើយចរចាគ្នា វិលទៅរកភាពរឹងមាំ លើវិស័យពាណិជ្ជកម្ម និងបច្ចេកវិទ្យា បើទោះជាមានការបែកបាក់គ្នាខាងនយោបាយ ជាប់ទាក់ទងនឹងសិទ្ធិមនុស្ស សេដ្ឋកិច្ច សន្តិសុខតាមអ៊ីនធឺណិត និងអធិបតេយ្យភាព នៅសមុទ្រចិនខាងត្បូង យ៉ាងណាក្តី»។⁷

នៅថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា លោក អង់តូនីញ៉ូ ហ្គូទេរេស ថា សហគមន៍អន្តរជាតិ ចាំបាច់ត្រូវផ្សះផ្សាការខ្វែងគំនិតនិងគម្លាតផ្នែកសន្តិភាព អាកាសធាតុ អ្នកក្រីក្រនិងអ្នកមាននិងឌីជីថលជាដើម ស្តារទំនុកចិត្តទៅវិញទៅមកឡើងវិញ ស្តារពហុភាគីនិយមឡើងវិញ ដើម្បីបង្កើតអនាគតដ៏ល្អបរិមួយសម្រាប់ពិភពលោក។⁸

នៅថ្ងៃទី២៣ ខែកញ្ញា លោក អង់តូនីញ៉ូ ហ្គូទេរេស (António Guterres) ប្រមុខអង្គការសហប្រជាជាតិថា « គ្មានតំបន់ណាមួយគេចផុតឡើយ។ ភ្លើងឆេះព្រៃ គ្រោះទឹកជំនន់ គ្រោះរាំងស្ងួត និងបាតុភូតធម្មជាតិធ្ងន់ធ្ងរច្រើនទៀតកំពុងកើតមាននៅគ្រប់ទ្វីបទាំងអស់ » ...« ផលវិបាកនៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុមានកាន់តែខ្លាំង នៅពេលដែលផលវិបាកនេះត្រួតស៊ីគ្នានឹងភាពផុយស្រួយ និងជម្លោះអតីតកាល និងបច្ចុប្បន្នកាល។ វាច្បាស់ណាស់ថា ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងការគ្រប់គ្រងបរិស្ថានមិនបានល្អជាមេគុណនៃហានិភ័យ»។⁹

បើតាមឧត្តមស្នងការទទួលបន្ទុកជនភៀសខ្លួនរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ លោក Filippo Grandi នៅថ្ងៃ២១ ខែកញ្ញា បានចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍មួយស្តីពីការបណ្តេញជនអន្តោប្រវេសន៍រាប់

⁶ Kbn ៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី២១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១ “អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ព្រមានពីសង្គ្រាមត្រជាក់ អាចនឹងផ្ទុះឡើងជាថ្មី រវាងសហរដ្ឋអាមេរិក និងចិន” <https://kbn.news/archives/238537> (accessed September 23, 2021 at 7:39am)

⁷ ibid

⁸ Cri ៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១ “ការដៃគូពិភាក្សាទូទៅនៃមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិលើកទី៧៦បានប្រារព្ធធ្វើ” <http://cambodian.cri.cn/20210922/35a92906-5b7f-34bb-9c3c-ec6cae2720f6.html> (accessed September 22, 2021 at 7:04am)

⁹ គួច គន្ធារ៉ា ៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១ “អង្គការសហប្រជាជាតិអំពាវនាវជាថ្មីមានការយល់ដឹងពីផលប៉ះពាល់អាកាសធាតុចំពោះសន្តិសុខ” វិទ្យុបារាំង, www.rfi.fr/km/អាមេរិក/20210923-អង្គការសហប្រជាជាតិអំពាវនាវជាថ្មីមានការយល់ដឹងពីផលប៉ះពាល់អាកាសធាតុចំពោះសន្តិសុខ (accessed September 23, 2021 at 9:03pm)។

ពាន់នាក់ នៅទីក្រុង Del Rio នៃរដ្ឋតិចសាស់ ប្រទេសអាមេរិក ដែលមានព្រំប្រទល់ជាប់ប្រទេសមិកស៊ិក បាននិយាយថា "លោកមានការភ័យខ្លាចយ៉ាងខ្លាំង ចំពោះរូបភាពនៃស្ថានភាពដ៏អាក្រក់នៅទីនោះ។ ការបណ្តេញជនអន្តោប្រវេសន៍ទ្រង់ទ្រាយធំ ក្រោមច្បាប់បណ្តេញជនអន្តោប្រវេសន៍ (Title 42) ដោយគ្មានការត្រួតពិនិត្យតម្រូវការការពារ គឺមិនត្រូវនឹងច្បាប់អន្តរជាតិឡើយ"។¹⁰

៤. តំបន់អាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក

តាមរយៈសារព័ត៌មានមានការលើកឡើងប្រធានបទភាគច្រើនមកតំបន់អាស៊ីអាស៊ីហ្វិក តើមូលហេតុអ្វី? នាពេលបច្ចុប្បន្នចិននិងអាមេរិក បានអះអាងថាមិនឱ្យមានសង្គ្រាមត្រជាក់ អាមេរិកគិតសន្តិភាព ចិនគិតសន្តិភាព អាមេរិកគិតពហុភាគីនិយម ចិនគិតពហុភាគីនិយម ខណៈសកម្មភាពជាក់ស្តែង អាមេរិកមិនបានគិតពីសម្ព័ន្ធមិត្តបារាំង និងចេញយុទ្ធសាស្ត្រ AUKUS លក់នាវាមុជទឹកដើរដោយថាមពលនុយក្លេអ៊ែរ ទៅឱ្យអូស្ត្រាលី ដើម្បីទប់ទល់កម្លាំងប្រឈមជាមួយចិននៅតំបន់អាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក។

“ពិភពលោកប្រែប្រួល ប៉ុន្តែមហិការបស់ចិននិងអាមេរិកមិនប្រែប្រួល” ពិភពលោកបច្ចុប្បន្នមានការប្រែប្រួលយ៉ាងខ្លាំងបន្ទាប់មានការប្រជែកឥទ្ធិពលនិងទប់ឥទ្ធិពលទៅវិញទៅមករវាងអាមេរិកនិងចិន។ សហរដ្ឋអាមេរិកគឺជាមហាអំណាចយោធាលេចធ្លោនៅអាស៊ីចាប់តាំងពីទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៤០ អាមេរិកមានបំណងរក្សាបុព្វហេតុភូមិសាស្ត្រនយោបាយរបស់ខ្លួន។ អំណាចសេដ្ឋកិច្ចនិងមហិច្ឆតារបស់ចិនបានធ្វើឱ្យគួរឱ្យក្នុងតំបន់ចាស់របស់ទីក្រុងវ៉ាស៊ីនតោនមានភាពលំបាកជាងមុន។

អាមេរិកបានឈានជើងចូលមកតំបន់អាស៊ីនៅឆ្នាំ២០០១ ដោយហេតុផលប្រឆាំងក្រុមកេរ្តិ៍មរណៈអាមេរិក អឺរ៉ុបឈានជើងចូលដើម្បីជួយប្រទេសដទៃជាអ្នកការពារសន្តិសុខ គិតលើសេរីភាព លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងការមើលឃើញពីប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ចនៅតំបន់អាស៊ី។ តំបន់នេះមានប្រជាជន៤ពាន់លាននាក់ដែលជិត២ភាគ៣នៃប្រជាជនពិភពលោកសរុប។ អាមេរិកបានឈានជំហានជើងមកអាស៊ីកាន់តែជិតនៅពេលប្រធានាធិបតី អូបាម៉ា បានអនុវត្តគោលនយោបាយការបរទេសដាច់មកអាស៊ីនៅឆ្នាំ២០១២ដល់២០១៦ តាមរយៈការបង្កើតទំនាក់ទំនងមកជិតស្និទ្ធជាមួយអាស៊ាន និងសម្ព័ន្ធមិត្តអាមេរិកចង់ឃើញវត្តមានអាមេរិករក្សាសន្តិភាពនៅក្នុងតំបន់ ចូលដល់សម័យលោកចូបៃដិន បានអនុវត្តមកគិតអាស៊ីដែរ តាមរយៈការលើកឡើងពហុភាគីនិយម ដំណើរទស្សនកិច្ច (ដំណើរទស្សនកិច្ចដ៏មានសារៈសំខាន់នាពេលថ្មីៗនេះទៅកាន់តំបន់អាស៊ីដោយអនុប្រធានាធិបតី Kamala Harris រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការពារជាតិ Lloyd Austin និងអនុរដ្ឋលេខាធិការ Wendy Sherman ។) កិច្ចសន្ទនាសន្តិសុខចតុកោណ្ឌ (Quad) និងការបង្កើតអង្គការថ្មីនៅក្នុងតំបន់អាស៊ី សម្ព័ន្ធមិត្តត្រីភាគី AUKUS ជាដើម។

¹⁰ Unhcr, “News Comment by UN High Commissioner for Refugees Filippo Grandi on conditions and expulsions at US border”, September 21, 2021, <https://www.unhcr.org/news/press/2021/9/614a27324/news-comment-un-high-commissioner-refugees-filippo-grandi-conditions-expulsions.html> (accessed September 24, 2021 at 2:09pm)

តាមអ្នកប្រាជ្ញម្នាក់ឈ្មោះ បាហ្គាត កូរ៉ានី លោកបានឱ្យទ្រឹស្តីមួយចំពោះទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ ថា ត្រូវតែប្រើវិធីសាស្ត្រទំនើប ឬក្លាស់ស៊ិក ដែលពិភពលោកយើងនេះប្រើជាលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសំបូរ បែបដោយមិនប្រកាន់ថា ត្រូវប្រើលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យបែបណា ឬយកប្រភេទណាឡើយ ព្រោះជៀស វាងការមិនពេញចិត្តចំពោះតំបន់ដែលយើងអនុវត្ត។¹¹ ត្រង់ចំណុចសហរដ្ឋអាមេរិកនៅដើរផ្ទុយពីទ្រឹស្តី ខាងលើនេះនៅឡើយ ដោយអាមេរិកប្រើនយោបាយបង្ខំ និងដាក់ទណ្ឌកម្ម ដាក់ស្តែងអាមេរិកបាន អនុ វត្តន៍បរាជ័យនូវការដាក់លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅមជ្ឈិមបូព៌ាដែលផ្ទុយពីទំនៀមទំលាប់ សាសនា ការរស់ នៅក្នុងតំបន់នោះ។ ស្ថានការណ៍បច្ចុប្បន្នតើអាចទេ អាមេរិកបង្វែរការកែតម្រូវនៅមជ្ឈិមបូព៌ាមកលក់ អាវុធនៅតំបន់អាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក?

ជារួមចិននិងអាមេរិកនៅអង្គការសហប្រជាជាតិគឺមានមុខព្រួញជាច្រើនបែរទៅរកអាមេរិក ច្រើនជាងចិន។ ពិភពលោកមានការប្រកួតប្រជែងសង្គ្រាមត្រជាក់បែបថ្មី ដោយពីមុនអាមេរិកជាមួយ សហភាពសូវៀត បច្ចុប្បន្នអាមេរិកជាមួយចិន។ ហើយការព្រួយបារម្ភសំខាន់នោះសង្គ្រាមនៅក្នុងតំបន់ និងការប្រកួតប្រជែងនុយក្លេអ៊ែរ ។ បញ្ហាពិភពលោក ទោះមានការប្រែប្រួលដោយសារមហាអំណាច តែ ប្រទេសសនីមួយៗមិនត្រូវផ្អែកផ្អួល មិនត្រូវផ្តល់ព័ត៌មានផ្តល់ឱ្យប្រទេស មិនត្រូវឱ្យប្រទេសជ្រៀតជ្រែក កិច្ចការផ្ទៃក្នុង ឬក៏ផ្តល់នូវការគាំទ្រផ្តាច់មុខចំពោះមហាអំណាចដែលមិនបានផ្តល់ប្រយោជន៍ជួយសេដ្ឋ កិច្ច ជួយអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសឱ្យរីកចម្រើននោះទេ។ ក្រៅពីបញ្ហាសន្តិសុខចំពោះពិភពលោកមិនគួរមើល លែងជំងឺរាតត្បាតសកលដោយធ្វើយ៉ាងណាឱ្យវ៉ាក់សាំងមានប្រសិទ្ធភាពពិតប្រាកដ ហើយមិនមែនជា វ៉ាក់សាំងឯកតោភាគី និងត្រូវស្វែងរកដំណោះស្រាយបញ្ហាការប្រែប្រួលអាកាសធាតុដើម្បីអ្នកជំនាន់ ក្រោយ។ បើក្រឡេកមើលអង្គការសហប្រជាជាតិគឺមិនមានទម្ងន់លើមហាអំណាចទាំងពីរ ពេលអង្គការ សហប្រជាជាតិខ្សោយ អនាគតនឹងមានការបង្កើតអង្គការថ្មីជំនួសអង្គការសហប្រជាជាតិ។

កំណត់សម្គាល់៖ ទស្សនៈដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងអត្ថបទនេះ ជាទស្សនៈផ្ទាល់ខ្លួនរបស់អ្នកនិពន្ធ មិនបានឆ្លុះ បញ្ចាំងពីជំហរផ្លូវការរបស់វិទ្យាស្ថានសិក្សាចិននៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជាទេ។

¹¹ បណ្ឌិត សុខ ទូច “ទ្រឹស្តីទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ” ឆ្នាំ២០០៣ ទំព័រ១២៣។

ឯកសារពិគ្រោះ

- 1) បណ្ឌិត សុខ ទុច៖ តួនាទីអង្គការសហប្រជាជាតិ ឆ្នាំ២០០៣ ទំព័រទី១ដល់ទី២ ។
- 2) ម៉ម ពិសី៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១ “មហាសន្និបាត អ.ស.ប ៖ ប្រធានាធិបតីចិន និងអាមេរិក ឌីដងគ្នាទៅវិញទៅមក តែអះអាងថាមិនមានសង្គ្រាមត្រជាក់” វិទ្យុបារាំង, www.rfi.fr/km/កម្មវិធីផ្សេងទៀត/ព្រឹត្តិការណ៍អន្តរជាតិប្រចាំថ្ងៃ/20210922-មហាសន្និបាត-អ-ស-ប-៖-ប្រធានាធិបតី-ចិន-និង-អាមេរិក-ឌីដង-គ្នា-ទៅវិញ-ទៅមក-តែ-អះអាង-ថា-មិន-មាន-សង្គ្រាម-ត្រជាក់ (accessed September 22, 2021 at 11:39pm)
- 3) ហ៊ឹម រដ្ឋា៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១ “លោក បៃដិន និងលោក ស៊ី ថ្លែងសារនយោបាយដាក់ផ្នែកឱ្យគ្នានៅ UN ហើយអំពាវនាវឱ្យសមត្ថិភាពលើវិបត្តិកូវីដ ១៩ និងអាកាសធាតុ” ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍, <https://www.postkhmer.com/international/2021-09-23-1157-224091.html> (accessed September 23, 2021 at 11:52pm)
- 4) Cri ៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១ “លោក Xi Jinping ប្រធានរដ្ឋចិនអញ្ជើញចូលរួមការដៃគូដេញដោលទូទៅនៃមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិលើកទី ៧៦ ដោយបានលើកឡើងគំនិតផ្តួចផ្តើមស្តីពីការអភិវឌ្ឍនៃពិភពលោកទាំងមូល” <http://cambodian.cri.cn/20210922/5976a7f0-91d0-a193-c3e0-703ffd838728.html> (accessed September 22, 2021 at 11:23pm) ។
- 5) CGTN, “10 Key points from Xi’s address to the UN General Assembly”, September 22, 2021, <https://newsus.cgtn.com/news/2021-09-22/10-key-points-from-Xi-s-address-to-the-UN-General-Assembly-13KLt5thBFm/index.html> (accessed September 22, 2021 at 9:01pm)
- 6) Kbn ៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី២១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១ “អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ព្រមានពីសង្គ្រាមត្រជាក់ អាចនឹងផ្ទុះឡើងជាថ្មី រវាងសហរដ្ឋអាមេរិក និងចិន” <https://kbn.news/archives/238537> (accessed September 23, 2021 at 7:39am)
- 7) Cri ៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១ “ការដៃគូពិភាក្សាទូទៅនៃមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិលើកទី៧៦ បានប្រារព្ធធ្វើ” <http://cambodian.cri.cn/20210922/35a92906-5b7f-34bb-9c3c-ec6cae2720f6.html> (accessed September 22, 2021 at 7:04am)
- 8) គួច គន្ធារ៉ា៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១ “អង្គការសហប្រជាជាតិអំពាវនាវជាថ្មីមានការយល់ដឹងពីផលប៉ះពាល់អាកាសធាតុចំពោះសន្តិសុខ” វិទ្យុបារាំង, www.rfi.fr/km/អាមេរិក/20210923-អង្គការសហប្រជាជាតិអំពាវនាវជាថ្មីមាន-ការយល់ដឹងពីផលប៉ះពាល់អាកាសធាតុចំពោះសន្តិសុខ (accessed September 23, 2021 at 9:03pm) ។
- 9) បណ្ឌិត សុខ ទុច៖ “ទ្រឹស្តីទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ” ឆ្នាំ២០០៣ ទំព័រ១២៣ ។
- 10) Unhcr, “News Comment by UN High Commissioner for Refugees Filippo Grandi on conditions and expulsions at US border”, September 21, 2021, <https://www.unhcr.org/news/press/2021/9/614a27324/news-comment-un-high-commissioner-refugees-filippo-grandi-conditions-expulsions.html> (accessed September 24, 2021 at 2:09pm)